

IHS
RECREATION

**International Journal of
Holistic Health, Sports and Recreation**

Ekstrem Sporlu Yapan Bireylerin Risk Alma ve Yaşam Kalitesi Düzeylerinin İncelenmesi

Sultan YAVUZ EROĞLU^{1*}, Erdem EROĞLU¹, Berkay ÖZEL²

¹Doç.Dr., Muş Alparslan Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Muş, Türkiye

²Muş Alparslan Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Muş, Türkiye

DOI: 10.5281/zenodo.7487688

Öz

Bu çalışmanın amacı, farklı ekstrem sporuyla uğraşan bireylerin risk alma ve yaşam kalitesi düzeylerinin farklı değişkenlere göre incelenmesidir. Çalışmanın grubunu Doğu Anadolu bölgesinde en az bir kez yarışma deneyimi olan 156'sı (%89.1) erkek, 19'u (%10.9) kadın toplam 175 katılımcı oluşturmaktadır. Veri Toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu (yaş, cinsiyet, spor yapma yılı, çocuk sayısı, sporu hangi amaçla yapıyorsunuz), kişilerde risk alma davranışlarını ölçmek için ilk olarak ilk olarak Weber ve diğ. (2002) tarafından geliştirilen, Blais ve Weber (2006) tarafından kısa formu oluşturulan Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Dinç ve Tez (2019) tarafından hazırlanmış olan, alt boyutlarında etik, sosyal, sağlık/güvenlik, rekreasyon ve finansal alanları içeren "DOSPERT (A-Domain-Specific Risk Taking) ölçeği ile DSÖ tarafından geliştirilen geçerlik ve güvenilirliği Eser ve diğerleri (1999) tarafından yapılan genel bedensel, psikolojik, sosyal, çevresel alt boyutlarından oluşan "Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Ölçeği-Kısa Formu Türkçe Versiyonu" kullanılmıştır. Verilerin analizinde normallik testi yapılmış verilerin normal dağılım göstermediği görüldüğünden non-parametrik testlerden ikili karşılaştırmalar için Mann Whitney-U testi ile ikiden fazla karşılaştırmalar için Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarında cinsiyet ve sporu hangi amaçla yapıyorsunuz değişkenlerine göre risk alma ve yaşam kalitesi alt boyutlarında anlamlı farklılık görülmemiştir ($P>0.05$). Yaş değişkenine göre risk alma alt boyutlarından sosyal ve finansal 18-30 yaş lehine anlamlı farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Sporun yapıldığı yıllara göre yaşam kalitesi alt boyutlarından bedensel, sosyal ve çevreselde 4-6 yıl yapanlar lehine anlamlı farklılık görülmüştür ($P<0.05$). Çocuk sayısına göre ise risk alma alt boyutlarından sosyal, finansal ve rekreasyonda çocuğu olmayanlar lehine anlamlı farklılık görülmüştür ($P<0.05$). Sonuç olarak, Ekstrem spor yapanların spor yapma yılları ve yaşları arttıkça yaşam kalitelerinde artma olduğu, risk almada ise düşüş olduğu söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Ekstrem sporlar, risk alma, yaşam kalitesi.

Investigation of Risk Take and Quality of Life of Individuals Who Do Extreme Sports

Abstract

The aim of this study is to examine the risk taking and quality of life levels of individuals engaged in different extreme sports according to different variables. The study group consisted of 175 participants, 156 (89.1%) men and 19 (10.9%) women, who had at least one competition experience in the Eastern Anatolia region. As a data collection tool, the personal information form created by the researchers (age, gender, year of doing sports, number of children, for what purpose do you do sports) was first used by Weber et al. to measure risk-taking behaviors in people. (2002) and the short form of Blais and Weber (2006) was prepared by Dinç and Tez (2019), the Turkish validity and reliability study "DOSPERT (A The "World Health Organization Quality of Life Scale-Short Form Turkish Version" consisting of general physical, psychological, social and environmental sub-dimensions, developed by Eser et al. (1999), was used. In the analysis of the data, since it was seen that the normality test did not show normal distribution, the Mann Whitney-U test was used for pairwise comparisons from non-parametric tests, and the Kruskal Wallis H test for more than two comparisons. In the results of the research, there was no significant difference in risk taking and quality of life sub-dimensions according to the variables of gender and for what purpose you do sports ($P>0.05$). According to the age variable, a significant difference was observed in favor of the 18-30 age group, social and financial, among the sub-dimensions of risk taking ($p<0.05$). According to the number of children, there was a significant difference in favor of those who did not have children in risk-taking sub-dimensions, social, financial and recreational ($P<0.05$). As a result, it can be said that the quality of life of those who do extreme sports increases as the number of years and age increases, and there is a decrease in risk taking.

Keywords: Extreme sports, risk taking, quality of life.

*Bu çalışma 27-30.10.2022 tarihleri arasında 6. Uluslararası Eğitim ve Değerler Sempozyumunda özet bildirisi olarak sunulmuştur.

*Sorumlu yazar: Doç.Dr. Sultan YAVUZ EROĞLU, E-mail: s.yavuzeroglu@alparslan.edu.tr

GİRİŞ

Ekstrem sporlar sıradan olmayan, bazen bir kez tekrarlanan, içerisinde tehlike, mücadele ve macera barındıran rekreatif etkinliklerdir (By Kenneth; P Burres, 2009). Geleneksel spor branşlarından farklı olarak daha çok bireysel spor branşlarını barındıran daha zorlu ve sonucunu kişinin kendi kararları doğrultusunda geliştiği, risk olgusunun ön planda olduğu branşlardır. Ekstrem sporlarda risk alma davranışı “olumsuz sonuçlar (kayıplar) içeren ancak algılanan birtakım olumlu sonuçlar (kazançlar) ile dengelenmiş olan davranış” olarak tanımlanmaktadır (Moore ve Gullone, 1996). Teknolojinin gelişmesi ve günümüzde bilgilerin hızla yayılmasıyla birlikte Ekstrem spor branşlarında kullanılan malzemelerin ve eğitimin kalitesi her geçen gün gelişmekte buna paralel olarak malzemeler daha güvenli hale gelmekte spor elemanı sayısı hızlıca artmakta, eğitim seviyelerinde her geçen gün bilgi havuzu gelişmekte ve genişlemektedir. Teknoloji sayesinde bilgilerin yayılmasıyla birlikte insanlar üzerinde oluşan risk alma davranışına bakış açısı her geçen gün biraz daha korkudan çıkıp maceraya ve rekabete dönmekte, risk alma olgusunun ön planda olduğu ekstrem sporuna bu sayede her geçen gün talep artmaktadır.

Araştırmalara göre, aksiyon ve macera sporlarının en riskli türlerinin bile fiziksel, psikolojik olarak sağlık ve esenlik için olumlu etkisi ile ilişkilidir (Immonen vd., 2017). Psikolojik ve fiziksel sağlığa iyi gelen macera sporları günümüzde trendleşerek korkunun yerine insanların yaşam kalitelerinde artmasına sebep olmaya bırakmıştır.

Yaşam kalitesi kavramı, bireylerin kendi kültürleri ve değerler sistemi içinde hedeflerine, beklentilerine ve standartlarına göre kendi durumlarını algılayış biçimidir (Skevington vd., 2003). Ekstrem spor yapan kişilerde toplumsal uyum ve yaşam kalitesi daha yüksektir (McVeigh vd., 2009). Ülkemizde Gençlik ve Spor Bakanlığı çatısı altında çalışan Federasyonların büyük katkısı sayesinde her şehirde kurulan Ekstrem spor kulüpleri ve sporcu sayısındaki artışlardan dolayı günümüzde Ekstrem sporlara bakış açısı risk olgusundan çıkıp sıradanlaşmaya başlamıştır. İnsanların günlük rutinleri haline gelmeye başlamış yaşam kalitesi üzerinde belirleyici unsurdur.

Eldeki bilgiler ışığında bu çalışma, ekstrem spor yapan bireylerin risk alma ve yaşam kalitesinin cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, hangi amaçla yapıyorsunuz, yapıldığı yıla ve çocuk sayısına göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek ve alan yazınına katkı sağlamak amacı ile yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda oluşturulan hipotezler aşağıdaki gibidir.

H1: Katılımcıların risk alma ve yaşam kalitesi düzeyleri cinsiyete göre farklılaşmaktadır.

H2: Katılımcıların risk alma ve yaşam kalitesi düzeyleri sporu kaç yıldır yapıyorsunuz göre farklılaşmaktadır.

H3: Katılımcıların risk alma ve yaşam kalitesi düzeyleri yaşa göre farklılaşmaktadır.

H4: Katılımcıların risk alma ve yaşam kalitesi düzeyleri yapıldığı yıla göre farklılaşmaktadır.

H5: Katılımcıların risk alma ve yaşam kalitesi düzeyleri çocuk sayısına göre farklılaşmaktadır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışmada genel tarama yöntemi kullanılmıştır. Bu model betimsel araştırma yöntemlerinden biri olarak bilinmektedir. Uygulanan bu model geçmişte veya bulunduğumuz zamanda var olan bir durumu, olduğu şekli ile anlatmayı esas alan yöntemdir (Karasar, 1994).

Evren-Örneklem

Çalışmanın grubunu Doğu Anadolu bölgesinde 2021-2022 yılında en az bir kez yarışma deneyimi olan random yoluyla seçilmiş 156'sı (%89.1) erkek, 19'u (%10.9) kadın katılımcı oluşturmaktadır. Aynı zamanda çalışmaya dahil edilen ekstrem sporlar, yamaç paraşütü, rafting, paraşütle serbest atlama, dalış, dağıcılık, kaya tırmanışı, kayak oluşturmaktadır. Çalışma grubunu oluşturan katılımcıların özellikleri aşağıda tablo halinde verilmiştir.

Tablo 1. Tanımlayıcı Özellikler

	Grup	F	%
Cinsiyet	Erkek	156	89,1
	Kadın	19	10,9
	Toplam	175	
Yaş	18-30	50	28,6
	30 ve üzeri	125	71,4
	Toplam	175	
Kaç yıldır spor yapıyorsunuz	1-3 yıl	51	29,1
	4 yıl ve üzeri	124	70,9
	Toplam	175	
Sporu hangi amaçla yapıyorsunuz	Adrenalin tutkusu	83	47,4
	Boş zamanları değerlendirmek	17	9,7
	Maddi kazanç elde etmek	17	9,7
	Stres atmak	58	33,1
	Toplam	175	
Çocuk sayısı	Yok	78	44,6
	1-2	67	38,3
	3 ve üzeri	30	17,1
	Toplam	175	

Tablo 1' bakıldığında katılımcıların 156'sı (%89,1) erkek, 19'u (%10,9) kadındır. Katılımcıların 50'si (%28,6) 18-30 yaş, 125'i (%71,4) 30 ve üzeri yaşındadır. Katılımcıların 51'i (%29,1) 1-3 yıl, 124'ü (70,9) 4 yıl ve üzeri spor yapmaktadır. Katılımcıların 83'ü (47,4) adrenalin tutkusu için, 17'si (%9,7) boş zamanları değerlendirmek için, 17'si (%9,7) maddi kazanç elde etmek için ve 58'i (%33,1) stres atmak için spor yapmaktadır. Katılımcıların 78'i (%44,6) çocuk sahibi değildir, 67'si (%38,3) 1-2 çocuk, 30'u (%17,1) 3 ve üzeri çocuğa sahiptir.

Veri Toplama Araçlar

Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Ölçeği-Kısa Formu Türkçe Versiyonu (World Health Organization Quality of Life Instrument-BREF-TR): WHOQOL-BREF, Dünya Sağlık Örgütü tarafından geliştirilmiş ve altı alt boyuttan oluşan WHOQOL-100'ün kısa formudur. WHOQOL-100'den 24 bölümün her biri için birer soru çıkartılarak ve genel sağlık ve yaşam kalitesiyle ilgili iki soru eklenerek oluşturulmuştur. 26 maddeden oluşan ve 5'li derecelendirme tipine sahip bu ölçek "1 = Hiç Memnun Deđilim, 5 = Çok Memnunum" şeklinde hazırlanmıştır. Alınan yüksek puan, yüksek yaşam kalitesine işaret etmektedir. Türkçe uyarlaması Eser ve diğerleri (1999) tarafından gerçekleştirilmiştir. adaptasyonunda çevre ile ilgili bir soru daha bulunmakta ve toplam 27 soruyu kapsamaktadır. Ölçeđin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları, sağlıklı grupta bedensel sağlık boyutunda .76, psikolojik sağlık boyutunda .67, sosyal ilişkiler boyutunda .56 ve çevre boyutunda .74 olarak elde edilmiştir. Bu araştırmada ise Cronbach alfa iç tutarlılık kat sayıları, bedensel boyutunda .58, psikolojik boyutunda .59, sosyal ilişkiler boyutunda .67, çevre boyutunda .80 olarak elde edilmiştir.

Alana özgü risk alma ölçeği (DOSPERT): Bireylerin risk alma davranışlarını ölçen ve ilk olarak Weber ve diğer. (2002) tarafından geliştirilen, Blais ve Weber (2006) tarafından kısa formu oluşturulan "DOSPERT (A-Domain-Specific Risk Taking) ölçeğinin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Dinç ve Tez (2019) tarafından yapılmıştır. Ölçekte 5 alt boyut toplam 30 ifade bulunmaktadır. Bu 5 alt boyut etik (6,9,10,16,29,30), finansal (3,4,8, 12,14,18), sağlık/güvenlik (5,15,17,20,23,26), rekreasyon (2,11,13,19,24,25), sosyal (1,7,21,22,27,28) ifadelerden oluşmaktadır. Ölçek yedili likert tipinde olup tamamına veya her bir alt boyuta ilişkin toplam puana göre çalışır. Yüksek puanlar yüksek risk alma eğilimini ifade eder. Bu araştırmada Cronbach alfa iç tutarlılık kat sayıları, etik alt boyutunda .61, finansal alt boyutunda .82, sağlık/güvenlik.55, rekreasyon alt boyutunda .57 olarak elde edilmiştir.

Araştırma Yayın Etiđi

Çalışmada etik kurul izni ve/veya yasal ya da özel izin alınmasını gerektirecek herhangi bir durum yoktur. Bu sebeple etik kurula başvurulmamış olup tüm sorumluluk yazarlara aittir.

Verilerin Toplanması

Veriler online anket formu oluşturularak e-posta aracılığıyla 30 günlük süre verilerek belirlenen zaman içerisinde toplanmıştır. Anket formlarında yer alan aydınlatma metinlerine onam formu eklenmiştir. Böylece anketler gönüllülük esasına dayalı toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS 22.0 istatistik programı aracılığıyla değerlendirilmiştir. Araştırmadaki katılımcıların tanımlayıcı özelliklerinin belirlenmesinde frekans ve yüzde analizlerinden faydalanılmıştır. Araştırma değişkenlerinin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek üzere Kurtosis (Basıklık) ve Skewness (Çarpıklık) değerleri incelenmiştir. Verilerin normal dağılım göstermediği görülmüştür. Bu sebeple, katılımcıların tanımlayıcı özelliklerine göre ölçek düzeylerindeki farklılaşmaların incelenmesinde ikili karşılaştırmalarda Mann Whitney-U testi ve ikiden fazla karşılaştırmalar için Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 2. Katılımcıların Risk Alma ve Yaşam Kalitesi Alt Boyut Puanlarının Cinsiyete Göre farklılaşma durumu

Alt Boyutlar	Cinsiyetini		N	X	Kareler toplamı	U	P
	z						
RİSK ALMA							
Etik	Erkek		156	88,43	13795,50	1414,50	,75
	Kadın		19	84,45	1604,50		
	Total		175				
Sosyal	Erkek		156	85,64	13360,00	1114,00	,08
	Kadın		19	107,37	2040,00		
	Total		175				
Sağlık/Güvenlik	Erkek		156	89,92	14027,50	1182,50	,15
	Kadın		19	72,24	1372,50		
	Total		175				
Finans	Erkek		156	87,75	13689,00	1443,00	,85
	Kadın		19	90,05	1711,00		
	Total		175				
Rekreasyon	Erkek		156	90,19	14069,50	1140,50	,10
	Kadın		19	70,03	1330,50		
	Total		175				
YAŞAM KALİTESİ							
Bedensel	Erkek		156	88,02	13731,50	1478,50	,99
	Kadın		19	87,82	1668,50		
	Total		175				
Psikolojik	Erkek		156	88,66	13830,50	1379,50	,62
	Kadın		19	82,61	1569,50		
	Total		175				
Sosyal	Erkek		156	89,21	13917,00	1293,00	,36
	Kadın		19	78,05	1483,00		
	Total		175				
Çevresel	Erkek		156	90,11	14056,50	1153,50	,11
	Kadın		19	70,71	1343,50		
	Total		175				

Tablo 2'e göre Cinsiyet değişkenine göre risk alma alt boyutlarından Etik, Sosyal, Sağlık/Güvenlik, Finans ve Rekreasyon ile yaşam kalitesi alt boyutlarından Bedensel, Psikolojik, Sosyal ve Çevresel alt boyutlarının puanlarında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0,05$).

Tablo 3. Katılımcıların Risk Alma ve Yaşam Kalitesi Alt Boyut Puanlarının Sporu Hangi Amaçla Yaptığına Göre Farklılaşma Durumu

Alt Boyutlar	Sporu Hangi Amaçla Yapıyorsunuz	N	X	X ²	P
RİSK ALMA					
	Adrenalin tutkusu	83	82,22	2,63	,45
	Boş zamanları değerlendirmek	17	85,79		
	Maddi kazanç elde etmek	17	98,47		
	Stres atmak	58	93,85		
	Total	175			
Etik	Adrenalin tutkusu	83	93,00		
	Boş zamanları değerlendirmek	17	90,82	2,01	,57
	Maddi kazanç elde etmek	17	83,41		
	Stres atmak için	58	81,36		
	Total	175			
Sosyal	Adrenalin tutkusu	83	85,13	3,52	,32
	Boş zamanları değerlendirmek	17	78,97		
	Maddi kazanç elde etmek	17	108,15		
	Stres atmak	58	88,84		
	Total	175			
Sağlık/Güvenlik	Adrenalin tutkusu	83	90,32	1,27	,74
	Boş zamanları değerlendirmek	17	90,94		
	Maddi kazanç elde etmek	17	94,00		
	Stres atmak için	58	82,06		
	Total	175			
Finans	Adrenalin tutkusu	83	96,80	5,08	,17
	Boş zamanları değerlendirmek	17	81,44		
	Maddi kazanç elde etmek	17	85,44		
	Stres atmak için	58	78,08		
	Total	175			
Rekreasyon	Adrenalin tutkusu için	83	92,26	2,75	,43
	Boş zamanları değerlendirmek	17	70,15		
	Maddi kazanç elde etmek	17	86,35		
	Stres atmak	58	87,62		
	Total	175			
Bedensel	Adrenalin tutkusu	83	87,30	,19	,98
	Boş zamanları değerlendirmek	17	88,68		
	Maddi kazanç elde etmek	17	92,94		
	Stres atmak	58	87,36		
	Total	175			
Psikolojik	Adrenalin tutkusu	83	87,54	1,56	,67
	Boş zamanları değerlendirmek	17	84,32		
	Maddi kazanç elde etmek	17	101,97		
	Stres atmak	58	85,64		
	Total	175			
Sosyal	Adrenalin tutkusu	83	85,35	2,59	,46
	Boş zamanları değerlendirmek	17	75,53		
	Maddi kazanç elde etmek	17	100,15		
	Stres atmak	58	91,89		
	Total	175			
Çevresel	Adrenalin tutkusu	83	85,35	2,59	,46
	Boş zamanları değerlendirmek	17	75,53		
	Maddi kazanç elde etmek	17	100,15		
	Stres atmak	58	91,89		
	Total	175			

Tablo 3'e göre Sporu hangi amaçla yapıyorsunuz değişkenine göre risk alma alt boyutlarından Etik, Sosyal, Sağlık/Güvenlik, Finans ve Rekreasyon ile yaşam kalitesi alt boyutlarından Bedensel, Psikolojik, Sosyal ve Çevresel alt boyutlarının puanlarında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0,05$).

Tablo 4. Katılımcıların Risk Alma ve Yaşam Kalitesi Alt Boyut Puanlarının Yaşa Göre farklılaşma durumu

Alt Boyutlar	Yaş	N	Kareler	Kareler	U	P
			Ortalaması	Toplamı		
Risk alma						
Etik	18-30	50	88,11	4405,50	3119,50	,99
	31 ve üzeri	125	87,96	10994,50		
Sosyal	18-30	50	107,02	5351,00	2174,00	,00
	31 ve üzeri	125	80,39	10049,00		
	Total	175				
Sağlık/Güvenlik	18-30	50	97,50	4875,00	2650,00	,12
	31 ve üzeri	125	84,20	10525,00		
Finansal	18-30	50	106,38	5319,00	2206,00	,00
	31 ve üzeri	125	80,65	10081,00		
	Total	175				
Rekreasyon	18-30	50	96,78	4839,00	2686,00	,15
	31 ve üzeri	125	84,49	10561,00		
	Total	175				
Yaşam kalitesi						
Bedensel	18-30	50	88,77	4438,50	3086,50	,90
	31 ve üzeri	125	87,69	10961,50		
	Total	175				
Psikolojik	18-30	50	83,53	4176,50	2901,50	,46
	31 ve üzeri	125	89,79	11223,50		
	Total	175				
Sosyal	18-30	50	79,22	3961,00	2686,00	,14
	31 ve üzeri	125	91,51	11439,00		
	Total	175				
Çevresel	18-30	50	77,07	3853,50	2578,50	,07
	31 ve üzeri	125	92,37	11546,50		
	Total	175				

Tablo 4'e bakıldığında yaş değişkenine göre, yaşam kalitesi alt boyut puanlarında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$). Ancak Risk Alma alt boyutlarından sosyal ve finansalda 18-30 yaş lehine anlamlı farklılık görülmüştür ($p<0,05$).

Tablo 5. Katılımcıların Risk Alma Ve Yaşam Kalitesi Alt Boyut Puanlarının Spor Yapma Yılına Göre Farklılaşma Durumu

Alt Boyutlar	Spor Yapma Yılı	N	Sıra		
			Ortalaması	U	P
RİSK ALMA					
Etik	1-3 yıl veya arası	51	95,76	2766,00	,19
	4-6 yıl	124	84,81		
	Total	175			
Sosyal	1-3 yıl veya arası	51	94,85	2812,50	,25
	4-6 yıl	124	85,18		
	Total	175			
Sağlık/Güvenlik	1-3 yıl veya arası	51	88,72	3125,50	,90
	4-6 yıl	124	87,71		
	Total	175			
Finansal	1-3 yıl veya arası	51	99,39	2581,00	,06
	4-6 yıl	124	83,31		
	Total	175			
Rekreasyon	1-3 yıl veya arası	51	4234,00	2908,00	,40
	4-6 yıl	124	11166,00		
	Total	175			
YAŞAM KALİTESİ					
Bedensel	1-3 yıl veya arası	51	76,57	2579,00	,05
	4-6 yıl	124	92,70		
	Total	175			
Psikolojik	1-3 yıl veya arası	51	78,46	2675,50	,11
	4-6 yıl	124	91,92		
	Total	175			
Sosyal	1-3 yıl veya arası	51	73,81	2438,50	,02
	4-6 yıl	124	93,83		
	Total	175			
Çevresel	1-3 yıl veya arası	51	57,95	1629,50	,00
	4-6 yıl	124	100,36		
	Total	175			

Tablo 5'e bakıldığında spor yapma yılına göre göre, risk alma alt boyut puanlarında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$). Ancak yaşam kalitesi alt boyutlarından bedensel, sosyal ve çevreselde 4-6 yıl spor yapma yılına sahip olanlar lehine anlamlı farklılık görülmüştür ($p<0.05$).

Tablo 6. Katılımcıların Risk Alma ve Yaşam Kalitesi Alt Boyut Puanlarının Çocuk Sayısına Göre farklılaşma durumu

Alt Boyutlar	Çocuk Sayısı	N	Mean Rank	X ²	P
RİSK ALMA					
Etik	Yok	78	89,49	,61	,74
	1 ve 2	66	89,27		
	3 ve üzeri	31	81,56		
	Total	175			
Sosyal	Yok	78	100,76	15,39	,00
	1 ve 2	66	86,64		
	3 ve üzeri	31	58,79		
	Total	175			
Sağlık/Güvenlik	Yok	78	95,44	3,05	,22
	1 ve 2	66	82,28		
	3 ve üzeri	31	81,47		
	Total	175			
Finansal	Yok	78	105,94	21,13	,00
	1 ve 2	66	80,12		
	3 ve üzeri	31	59,65		
	Total	175			
Rekreasyon	Yok	78	97,81	11,17	,00
	1 ve 2	66	88,62		
	3 ve üzeri	31	61,98		
	Total	175			
YAŞAM KALİTESİ					
Bedensel	Yok	78	90,00	,81	,67
	1 ve 2	66	89,08		
	3 ve üzeri	31	80,68		
	Total	175			
Psikolojik	Yok	78	90,22	1,58	,45
	1 ve 2	66	82,20		
	3 ve üzeri	31	94,74		
	Total	175			
Sosyal	Yok	78	81,56	2,37	,31
	1 ve 2	66	92,61		
	3 ve üzeri	31	94,37		
	Total	175			
Çevresel	Yok	78	82,24	2,38	,30
	1 ve 2	66	90,02		
	3 ve üzeri	31	98,19		
	Total	175			

Tablo 6'ya bakıldığında çocuk sayısına göre göre, yaşam kalitesi alt boyut puanlarında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$). Ancak risk alma alt boyutlarından sosyal, finansal ve rekreasyonda çocuk sahibi olmayanlar lehine anlamlı farklılık görülmüştür ($p<0.05$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Çalışmamızın sonucunda, ekstrem sporu yapanların risk alma alt boyutlarından sosyal ve finansal alanda yaşa göre 18-30 yaş lehine anlamlı farklılık görülmüştür, aynı zamanda yaşam kalitesi alt boyutlarından bedensel, sosyal ve çevreselde sporun yapıldığı yıla göre 4-6 yıl yapanlar lehine anlamlı farklılık görülmüştür. Ortaya çıkan bu bulgularımız ekstrem sporu yapanların yaşları arttıkça paralelinde sporu yapma yılları arttıkça çevreyle etkileşim içerisinde olduklarından yaptıkları sporu daha fazla tanıdıklarından risk almalarında düşme yaşam kalitelerinde ise artma olduğu beklenen bir durum olarak yorumlanabilir. Diğer bir sonucumuza göre Çocuk sayısına göre ise risk alma alt boyutlarından sosyal, finansal ve rekreasyonda çocuğu olmayanlar lehine anlamlı farklılık görülmüştür ($P<0.05$). Bu bulgumuzda çocuğu olan bireylerin çocuğa karşı sorumluluk bilincinin yüksek olması dolayısıyla risk alma düzeylerinin daha yüksek olacağı düşüncesiyle çıkan sonucumuz beklenen bir durum olarak yorumlanabilir. Diğer taraftan cinsiyet ve sporu hangi amaçla yapıyorsunuz değişkenine göre anlamlı farklılık görülmemiştir kadınların risk alma düzeylerinin daha düşük olacağı düşüncesiyle ele aldığımız cinsiyet değişkeninde fark çıkmaması en az bir kere yarışmaya katılmış örneklem grubumuz risk alma düzeyleri artığı için böyle farkın olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

İlgili literatür incelendiğinde çalışmamıza ilgili olan çalışmaya rastlanmamıştır ancak Demirhan ve Ark., (2014) üniversite öğrencilerinin risk ve çekicilik algıları adlı çalışmada erkeklerin kadınlara göre ekstrem sporlarını daha riskli buldukları sonucuna ulaşmışlardır. Diğer taraftan, Dinç ve Tez (2021), macera rekreasyonu katılımcıların risk alma davranışları değerlendirdiklerinde erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre etik, sağlık-güvenlik ve rekreasyonel alanda daha yüksek seviyede risk aldıkları belirlenmiştir. Bu sonuçlar çalışmamızdaki cinsiyet değişkenine göre risk alma düzeylerinde anlamlı farklılığın çıkmadığı yönündeki bulgumuza örneklem farklılığından dolayı tezat olduğu söylenebilir.

Yapılan araştırma sonucunda öneriler şu şekilde sıralanabilir;

- Yapılan literatür sonucunda benzer çalışma görülmediğinden çalışmanın daha geniş örneklem grubuyla yapılması önerilir.
- Benzer çalışma farklı parametreler ele alınarak incenebilir.
- Çalışmamız nicel araştırma yöntemiyle yapılmıştır. Benzer çalışma nitel araştırma yöntemi kullanılarakta yapılması önerilir.

Çıkar Çatışması: Bu çalışma kapsamında yazarlar arasında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması olmadığını beyan ederiz.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: Araştırma Dizaynı-SYE, Verilerin Toplanması-BÖ, İstatistik analiz- SYE; EE; BÖ, Makalenin hazırlanması, SYE; EE; BÖ

Etik Kurul İzni ile ilgili Bilgiler: Çalışmada etik kurul izni ve/veya yasal ya da özel izin alınmasını gerektirecek herhangi bir durum yoktur.

KAYNAKLAR

- Blais, AR, ve Weber, EU. (2002). Testing invariance in risk taking: a comparison between anglophone and francophone groups, *Scientific Series*, 25, 1-28.
- Blais, AR, ve Weber, EU. (2006). A Domain-Specific Risk-Taking (DOSPERT) scale for adult populations. *Judgment and decision making*, 1, 33-47.
- Demirhan, G., AŞCI, F. H., Kangalgil, M., ve Saraçbaşı, O. (2014). Perception of Risk and Attractiveness of Extreme Sports Among Turkish University Students. *Spor Bilimleri Dergisi*, 25(1), 11-22.
- Dinç. S.C., ve Tez, Ö.Y. (2019). Alana Özgü Risk Alma Ölçeği- Kısa Formu'nun (DOSPERT-30) Türkçe Uyarlaması, *Spor Bilimleri Dergisi / Hacettepe Journal of Sport Sciences*, 30 (3), 107-120
- Dinç. S.C., ve Tez, Ö.Y. (2021). Macera Rekreasyonu Katılımcılarının Risk Alma Davranışlarında Farklılık Yaratın Değişkenlerin İncelenmesi, *Int J Sport, Exer & Train Sci*, Vol 7(4), 203–219
- Eser, E., Fidaner, H., Fidaner, C., Eser, S. Y., Elbi, H., ve Göker, E. (1999). WHOQOL-100 ve WHOQOL-BREF'in psikometrik özellikleri [The psychometric properties of WHOQOL-100 and WHOQOL-BREF]. *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji (3P) Dergisi*, 7(2), 23-40.
- Immonen, T., Brymer, E., Orth, D., Davids, K., Feletti, F., Liukkonen, J., & Jaakkola T. (2017). Understanding action and adventure sports participation-an ecological dynamics perspective. *Sports Medicine-Open*, 3(18), 1-7.
- Karasar, N. (1994). Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler. Anı Yayıncılık.
- McVeigh, S.A., Hitzig, S.L. & Craven, B.C. (2009). Influence of sport participation on community integration and quality of life: A Comparison between sport participants and non-sport participants with spinal cord injury. *J Spinal Cord Med.*, 32(2),115-124.
- Moore, S., & Gullone, E. (1996). Predicting adolescent riskbehavior using a personalized cost-benefit analysis. *Journal of Youth andAdolescence*, 25(11), 343-359.
- Skevington, S.M., Loftly M. & O'Connell K.A. (2003). The World Health Organization's Whoqol-Bref Quality of Life Assesment: Psychometric properties and results of the international field trial a report from The WHOQOL Group. *Quality of Life Research* 13, 299-310.
- The Spine in Extreme Sports By Kenneth P Burres MD. (2009). [homepage on the Internet]. [Updated: March 03 2009] Available from: [www.fitcentric.com/download/Spine %20in%20Extrm%20Sports_10_03.pdf](http://www.fitcentric.com/download/Spine%20in%20Extrm%20Sports_10_03.pdf) Aktaran: Şimşek.K.Y. (2010). Dünya Spor Endüstrisinde Ekstrem Sporların Gelişimi ve Yeri, *BESBD* 2010;5(1). 21-27.